

Natur- og Miljøklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 København NV
(Sendes pr. mail til nmkn@nmkn.dk og c.c. til Jette Rosenkvist Jørgensen jerjo@nmkn.dk)

23. maj 2011

Dok. nr. 6076334

Sags id. 5996753

Lolland Kommune
Teknik- og Miljømyndighed
Jernbanegade 7
4930 Maribo

Svar på klage over endelig vedtagelse af lokalplan "360-21 Forsøgs- vindmøller ved Kappel" med tilhørende miljøvurdering, J.nr. NMK-41- 00019

Postadr.:
Jernbanegade 7
4930 Maribo

Natur- og Miljøklagenævnet har i brev af 11. januar 2011 anmodet Lolland Kommune om en overordnet redegørelse for sagsforløbet, planlægningen og baggrunden for vedtagelse af lokalplan 360-21, samt kommentarer til de retlige spørgsmål som klage af 6. oktober 2010 fra Gottesgabe Gods og klage af 7. september 2010 fra Riddertoftes Beboerforening rejser.

T: 54 67 67 67
F: 54 67 67 68

lolland@lolland.dk
www.lolland.dk

Endvidere har Natur- og Miljøklagenævnet udbedt sig elektronisk fremsendelse af relevant materiale, som er indgået i sagens bedømmelse.

Kontaktperson
MAKJ

Lolland Kommune har struktureret sit svar således, at der først redegøres overordnet for forløbet, og dernæst behandles de enkelte retlige problemstillinger. Til sidst i dokumentet findes en oversigt vedhæftede dokumenter.

T 54 67 66 06
makj@lolland.dk

Idet Natur- og Miljøklagenævnet i sit brev udtrykkeligt anfører, at nævnet ikke har kompetence for så vidt angår spørgsmålet om ekspropriation samt planlægningens hensigtsmæssighed, behandles disse spørgsmål ikke, selvom de er berørt i klagematerialet.

1. BAGGRUND OG SAGSFORLØB FOR VEDTAGELSE AF LOKAL- PLANEN

1.1 Baggrund

Miljøministeren traf den 29. november 2006 beslutning om at indkalde VVM og forslag til "Regionplantillæg nr. 8. Mulighed for placering af op til 9 store demonstrationsvindmøller ved Kappel, Rudbjerg Kommune", med henblik på at sikre gennemførelse af forslaget. Dette satte samtidig Rudbjerg kommunes forslag til kommuneplantillæg og lokalplan om samme emne i bero.

Miljøministeren besluttede den 9. september 2008, at den videre planlægning af projektet skulle varetages af Miljøcenter Roskilde (i dag Naturstyrelsen Roskilde). Blandt andet som følge af lovændringer var der herefter behov for fornyet VVM, kommuneplantillæg og lokalplan. Dette var baggrunden for opstart af en ny planproces.

1.2 Sagsforløb

I perioden 30. marts til 30. april 2009 afholdt Miljøcenter Roskilde offentlig høring, hvor man indkaldte idéer og forslag til det forestående planarbejde. Kort herefter inviteredes Lolland Kommune til møde med Miljøcenter Roskilde og bygherren DONG Energy om det forestående planarbejde. På mødet gav DONG Energy udtryk for, at de ønskede sagen fremmet mest muligt, og Lolland Kommune besluttede

derfor at påbegynde lokalplanarbejdet samtidig med udarbejdelsen af VVM og kommuneplantillæg.

Lolland Kommune blev herefter løbende orienteret om VVM processen, og kommunen har på intet tidspunkt fundet grundlag for at betvivle vurderingerne fra Miljø-center Roskilde som den overordnede plan- og miljømyndighed. I miljøvurderingen til lokalplanen lagde Lolland Kommune sig derfor tæt op ad vurderingerne i VVM'en.

Den 25. juni 2009 vedtog Byrådet i Lolland Kommune forslag til lokalplan med tilhørende miljørapport. Efter koordinering med Miljøcenter Roskildes udsendelse af VVM og kommuneplantillæg, sendte Lolland Kommune forslag til lokalplan og miljørapport i 8 ugers offentlig høring fra den 4. august til 5. oktober 2009.

Den 26. august 2009 afholdt Lolland Kommune borgermøde sammenfaldende med DONG Energys borgermøde vedrørende konsekvenser for de omkringliggende faste ejendomme jf. Lov om fremme af vedvarende energi (VE-loven).

I høringsperioden kom der 25 høringssvar fra myndigheder, interessenter, foreninger, borgere og sommerhusejere, samt en underskriftsindsamling med 17 underskrifter. De fleste indsigelser omhandlede naturforhold, støj, visualiseringer, socioøkonomiske forhold samt gener fra lysmasterne.

Stiftsøvrigheden for Lolland-Falsters Stifts høringssvar blev behandlet som en indsigelse mod lokalplanforslaget, da Stiftsøvrigheden mente, at vindmølleprojektet var uforeneligt med hensynet til landskabet omkring Kappel Kirke. En sådan indsigelse har baggrund i folkekirkelovgivningen og udgjorde formelt et veto mod planforslaget.

Lolland Kommune forsøgte den 16. november 2009 at nå til enighed med Stiftsøvrigheden, men uden resultat. Lolland Kommune bad derfor Miljø-center Roskilde om at finde en løsning, jf. planlovens § 28. Den 11. februar 2010 forsøgte Miljøcenter Roskilde at mægle i sagen mellem Lolland-Falsters Stift og Lolland Kommune uden held. Miljøcenter Roskilde traf derfor den 16. februar 2010 afgørelse i sagen, hvorefter lokalplanen blev opretholdt. Lolland-Falsters Stifts veto blev dermed ophævet.

Den 27. maj 2010 udstedte Miljøcenter Roskilde "Kommuneplantillæg nr. 360-18 Vindmøller ved Kappel". Plangrundlaget for vedtagelse af "Lokalplan 360-21 Forsøgsvindmøller ved Kappel" var hermed færdiggjort.

Den 24. juni 2010 vedtog Byrådet i Lolland Kommune Lokalplan 360-21 - Forsøgsvindmøller ved Kappel med tilhørende Miljørapport, Sammenfattende redegørelse og Rettelsesblad.

Lokalplanen blev offentliggjort den 10. august 2010 med klagefrist fastsat til den 7. september 2010.

2. KOMMENTARER TIL DE RETLIGE SPØRGSMÅL

2.1 Inhabilitet

Natur- og Miljøklagenævnet har anmodet om, at Lolland Kommune kommenterer klagepunkterne om, at vedtagelsen af lokalplanen er behæftet med en retlig mangel på grund af speciel inhabilitet eller myndighedsinhabilitet. Kommunen gennemgår nedenfor disse to klagepunkter hver for sig, da de to klagepunkter vedrører forskellige dele af sagens faktum og grundlæggende forskellige retlige vurderinger.

2.1.1. Speciel inhabilitet, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 1

Natur- og Miljøklagenævnet har anmodet om kommunens kommentarer til klagernes påstand om, at der har foreligget speciel inhabilitet for Tom Larsen, Stig Vestergaard og Bjarne Zachariassen på grund af særlige personlige og/eller økonomiske interesser, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 1.

Lolland Kommunes (og tidligere Rudbjerg Kommunes) deltagelse i International Wind Academy Lolland A/S skal ses i sammenhæng med kommunens ønske om overordnet set at fremme vindenergi af miljø- og beskæftigelsesmæssige grunde. Selskabets formål er at drive virksomhed vedrørende forskning og teknologiformidling i et innovations- og teknologicenter med tilknytning til havvindmølletestpladsen ved Kappel samt drift af et energiens oplevelsescenter (House of Energy A/S) og med service samt aktiviteter i tilknytning hertil som led i fremme af erhvervs- og kompetenceudviklingen på Lolland.

Selskabet er stiftet den 12. oktober 2006 med hjemmel i § 13 i erhvervsfremmeloven med Indenrigs- og Sundhedsministeriets tilladelse.

Selskabet har siden etableringen været ledet af statsautoriseret revisor Gunnar Christian Mikkelsen (12. oktober 2006 - 10. september 2007), Lars Erik Larsen (10. september 2007 - 15. november 2007), Johnny Husen (17. november 2007 - 1. juni 2008) og Tom Larsen (4. november 2008 -).

Bestyrelsen har siden selskabets etablering haft deltagelse af tre medlemmer, der er udpeget af Rudbjerg/Lolland Kommune. Den nuværende bestyrelse består af

- kommunalbestyrelsesmedlem Thomas Østergaard (fmd.)
- borgmester Stig Vestergaard (næstfmd.)
- kommunalbestyrelsesmedlem Hans Ole Sørensen.

Hvervet er ulønnet, og der ydes således ikke vederlag herfor.

Det bemærkes i øvrigt generelt vedrørende spørgsmålet om inhabilitet for de medlemmer af kommunalbestyrelsen, der samtidig var medlemmer af bestyrelsen for International Wind Academy Lolland A/S, at Statsforvaltningen Sjælland i en afgørelse af 17. december 2009, har afvist at rejse en tilsynssag om inhabilitet.

Statsforvaltningen henviser i sin begrundelse til et brev fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets af 6. juni 2007 til statsforvaltningerne om ændring af de kommunale tilsynsmyndigheders praksis vedrørende inhabilitet. Det fremgår heraf, at der ikke i almindelighed foreligger inhabilitet hos et kommunalbestyrelsesmedlem når kommunalbestyrelsen behandler en sag vedrørende et aktie- eller anpartsselskab, hvis bestyrelse vedkommende er medlem af efter at være udpeget hertil af kommunen.

Statsforvaltningen Sjællands opregner i sin afgørelse de tilfælde hvor der kan foreligge inhabilitet og afviser herefter, at der er anført forhold, der giver Statsforvaltning Sjælland anledning til at formode, at kommunen har handlet i strid med reglerne om inhabilitet.

Afgørelsen er vedlagt som bilag.

Om inhabilitet for kommunalbestyrelsesmedlemmer kan endvidere henvises til det anførte i Hans B. Thomsen m.fl., Den kommenterede styrelseslov, 2010, vedrørende

kommunalbestyrelsens beslutning om inhabilitet efter styrelseslovens § 14 for medlemmer af kommunalbestyrelsen i medfør af forvaltningslovens § 3, stk. 1.

Det fremgår heraf, at et kommunalbestyrelsesmedlem, der berøres af en planbeslutning, men som ikke berøres væsentligt anderledes end andre personer, ikke vil kunne anses for inhabil. Inhabilitet forudsætter således en helt særlig interesse f.eks. af økonomisk karakter. Der er i intet tilfælde, som det fremgår af beskrivelsen vedrørende de enkelte kommunalbestyrelsesmedlemmer nedenfor, tale om, at medlemmer af kommunalbestyrelsen har en økonomisk interesse i vedtagelsen af lokalplanen.

Det fremgår endvidere af Den kommenterede styrelseslov, at udgangspunktet er, at medlemmer af kommunalbestyrelsen, der er udpeget til at sidde i bestyrelsen for selskaber af kommunalbestyrelsen, ikke kun kan varetage selskabets snævre interesser, men en bredere kreds af interesser i kommunalbestyrelsen. De pågældende vil således som udgangspunkt ikke være inhabile, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Dette gælder i særdeleshed ved selskaber, der er 100 % ejet af kommunen.

Selv hvis Natur- og Miljøklagenævnet måtte finde, at selskabet måtte have en interesse i vedtagelsen af lokalplanen, må det derfor lægges til grund, at de kommunalbestyrelsesmedlemmer, der er udpeget til bestyrelsen for selskabet for at varetage kommunens interesser, i kommunalbestyrelsen kan varetage en bredere kreds af interesser, og at de pågældende derfor ikke er inhabile.

Der er således ikke sådanne særlige forhold i denne sag, at medlemmer af bestyrelsen i selskabet skulle være inhabile ved behandlingen af lokalplanen på grund af medlemskabet af bestyrelsen for selskabet.

2.1.1.1. Tom Larsens forhold

Tom Larsen blev udpeget til bestyrelsen for International Wind Academy Lolland A/S i forbindelse med selskabets etablering i 2006. Bestyrelsen konstituerede sig med Tom Larsen som formand. Han var formand indtil 9. oktober 2008, hvor han udtrådte af bestyrelsen i forbindelse med sin tiltrædelse som direktør.

Tom Larsen har ikke deltaget i behandlingen af sager vedrørende International Wind Academy Lolland A/S siden ansættelsen som direktør i selskabet.

Der er ikke nogen sammenhæng mellem International Wind Academy Lolland A/S og behandlingen og vedtagelsen af lokalplanen, idet der er tale om to uafhængige forhold, og kommunalbestyrelsen har ikke fundet, at Tom Larsen har været inhabil ved behandlingen af lokalplanforslaget, som han løbende har deltaget i behandlingen af frem til sin ansættelse som direktør i International Wind Academy Lolland A/S.

Om Tom Larsens økonomiske og personlige interesser i øvrigt af betydning for vurderingen af spørgsmålet om inhabilitet kan oplyses, at Tom Larsen ejer 10 andele ud af 835 andele i Rudbjerg Vindmøllelaug I/S, der består af en 450 kW vindmølle på Øster Fuglsangvej, og som er etableret i 1989. Tom Larsen har en stemmeandel på 1 ud af 121 stemmer i selskabet. Tom Larsen har været formand for bestyrelsen siden etableringen af selskabet.

Tom Larsen har endvidere ejet 1 andel ud af 1.300 andele i Rudbjerg Vindmøllelaug II I/S, der bestod af to 300 kW vindmøller ved Dannemare Høje og Hoby, og som er etableret i 1994. Tom Larsen havde en stemmeandel på 1 ud af 160 stemmer i selskabet. Tom Larsen var formand for bestyrelsen. Møllerne er nu solgt til private, og selskabet er opløst.

Tom Larsen ejer herudover en 600 kW vindmølle i Højreby Kommune.

Der er ikke nogen sammenhæng mellem de nævnte vindmøller og behandlingen og vedtagelsen af lokalplanen.

Det forhold, at Tom Larsen er involveret i at fremme vindenergi udspringer af en ideel interesse, som ikke har en karakter, der begrundes inhabilitet. Tværtimod må det forventes, at lokalpolitikere netop interesserer sig for bestemte forhold i lokalområdet, som udgør en del af motivationen for at indtræde i kommunalbestyrelsen. Der kan vedrørende dette forhold bl.a. henvises til den i Den kommenterede styrelseslov, side 128, refererede sag, hvor et medlem af kommunalbestyrelsen i Brøndby Kommune i en årrække havde været involveret i aktiviteter for at fremme Brøndby Idrætsforenings interesser, herunder ledelsen og driften af foreningen, men som ikke var afskåret fra at behandle spørgsmålet om en renovering af Brøndby Stadion.

Vedrørende Tom Larsens forhold bemærkes i øvrigt, at Østre Landsret den 3. november 2008 har afsøgt dom i en sag hvor Erwin Thorius (tidligere) formand for Landsforeningen Naboer til Vindmøller, havde givet udtryk for, at Tom Larsen var korrupt. Udtalelsen blev fremsat under en debat om anlæg af forsøgsvindmøller ved Kappel.

Landsretten fandt ikke, at der var ført sandhedsbevis for den æreskrænkende udtalelse og Erwin Thorius blev kendt skyldig i overtrædelse af straffelovens § 267.

Dommen er vedlagt som bilag M.

2.1.1.2. Stig Vestergaards forhold

Stig Vestergaard er udpeget til bestyrelsen i International Wind Academy Lolland A/S den 22. februar 2007 af Lolland Kommune. Stig Vestergaard blev valgt til næstformand i bestyrelsen.

Der er som ovenfor anført ikke nogen sammenhæng mellem International Wind Academy Lolland A/S og behandlingen og vedtagelsen af lokalplanen, idet der er tale om to uafhængige forhold, og kommunalbestyrelsen har ikke fundet, at Vestergaard har været inhabil ved behandlingen af lokalplanforslaget, som han løbende har deltaget i behandlingen af i forbindelse med møder i kommunalbestyrelsen og økonomiudvalget.

Det kan oplyses, at Stig Vestergaard ikke har økonomiske eller personlige interesser i øvrigt af betydning for vurderingen af spørgsmålet om inhabilitet.

2.1.1.3. Bjarne Zachariassens forhold

Bjarne Zachariassen har ikke været udpeget til bestyrelsen for International Wind Academy Lolland A/S.

Det foreliggende lokalplanforslag er nyt i forhold til det forslag der har været behandlet i Rudbjerg Kommune. Da Bjarne Zachariassen ikke er indvalgt i byrådet i Lolland Kommune, har han aldrig deltaget i behandlingen af det foreliggende forslag.

Om Bjarne Zachariassens økonomiske og personlige interesser i øvrigt af betydning for vurderingen af spørgsmålet om inhabilitet kan oplyses, at Bjarne Zachariassen 1. marts 2005 solgte en privat mølle til DONG Energy.

2.1.2. Myndighedsinhabilitet

Vedtagelse af lokalplanen er sket for at varetage planmæssige hensyn, og kommunen har efter planloven været forpligtet til at fremme lokalplanarbejdet, da anlægsprojektet er i overensstemmelse med kommuneplantillægget, der er udarbejdet af Miljøcenter Roskilde.

I forbindelse med beslutningen om at fremme lokalplanarbejdet kan Lolland Kommune endvidere lovligt varetage miljømæssige hensyn i form af fremme af vedvarende energi samt beskæftigelsesmæssige hensyn ved at fremme erhvervsmæssige aktiviteter i kommunen og etablering af arbejdspladser.

Det bemærkes i den forbindelse, at Rudbjerg Kommune indtil 2006 og Lolland Kommune siden 2007 generelt har været involveret i at fremme vindenergi, og at dette bl.a. er sket via samarbejde med en række eksterne partnere.

Der er således ikke tale om varetagelse af uvedkommende hensyn, når vedtagelsen af lokalplanen overordnet set indirekte også tilgodeser disse hensyn.

Lolland Kommune bemærker vedrørende aktiviteterne i International Wind Academy Lolland A/S, at der er tale om aktiviteter, som har sit udspring i vindenergi, og som i et vist omfang forudsætter andre aktiviteter vedrørende vindenergi i lokalområdet.

Tilsvarende vedrører vedtagelsen af lokalplanen et projekt, der skal fremme vindenergi.

Der er således tale om to forhold – ejerskabet af International Wind Academy Lolland A/S og vedtagelsen af lokalplanen – som begge vedrører vindenergi, men der er ikke en direkte sammenhæng mellem de to projekter. Tværtimod ville aktiviteterne i International Wind Academy Lolland A/S kunne fortsætte uden vedtagelsen af lokalplanen, og kommunen ville ikke have været hverken mere eller mindre retligt forpligtet til at fremme lokalplanarbejdet, hvis kommunen ikke havde ejet det pågældende selskab.

Der er heller ikke tale om, at DONG Energy har lovet økonomisk støtte til International Wind Academy Lolland A/S betinget af vedtagelsen af lokalplanen.

Tværtimod er der tale om to af hinanden uafhængige projekter, hvor International Wind Academy Lolland A/S har modtaget støtte fra en række offentlige og internationale instanser, herunder Energistyrelsen og EU's Regionalfond. Tilskud fra DONG Energy er således ikke en forudsætning for driften af selskabet, og der er da heller ikke fra DONG Energys side ydet tilskud eller lovet tilskud til selskabet. Der er alene tale om, at DONG Energy har ydet et sponsorat til produktion af en oplysningsvideo.

Der er heller ikke indgået en rammeaftale, som anført af klagerne.

De faktiske forhold i sagen er således, at kommunen på det foreliggende grundlag har været forpligtet til at behandle og fremme lokalplanen, at driften af International Wind Academy Lolland A/S og myndighedsbehandlingen af lokalplanen er to adskilte forhold, at der ikke er tale om støtte fra DONG Energy til selskabet, og at der ikke er tale om sammenkædning af støtte til selskabet og en beslutning om godkendelse af lokalplanen.

Samlet set er det således kommunens opfattelse, at der ikke er en sådan direkte sammenhæng mellem ejerskabet af International Wind Academy Lolland A/S og vedtagelsen af lokalplanen, at der er tale om modstridende interesser og dermed myndighedsinhabilitet.

Det bemærkes i øvrigt – hvis Natur- og Miljøklagenævnet måtte finde, at kommunen ved vedtagelsen af lokalplanen måtte have haft modstridende interesser – at der under alle omstændigheder ikke i denne sag er mulighed for substitution, og at kommunen som anført har været forpligtet til at fremme vedtagelsen af lokalplanen.

2.2. PLANLÆGNINGSMÆSSIG BEGRUNDELSE FOR LOKALPLANEN

Lolland Kommune er jf. planlovens § 13, stk. 3, forpligtiget til at fremme lokalplanarbejdet mest muligt, hvis et byggearbejde er i overensstemmelse med kommuneplanen.

I det konkrete tilfælde udarbejdedes der et kommuneplantillæg og VVM af en overordnet plan- og miljømyndighed, på baggrund af et konkret ønske fra en bygherre. Lolland Kommune var med vedtagelsen af kommuneplantillægget i Miljøcenter Roskilde herefter forpligtiget til at udarbejde et forslag til lokalplan og fremme sagen mest muligt.

2.3. FORNYET HØRINGSPROCES

Det følger af planlovens § 27, stk. 2, at der i forbindelse med vedtagelse af en lokalplan kan foretages ændringer i forhold til det offentliggjorte forslag. Dette er afgørende for at sikre, at høringssvar kan imødekommes, uden at planen derved forsinkes som følge af en fornyet høringsfase.

I visse tilfælde medfører ændringer i planen dog, at der skal foretages fornyet høring. Dette vil være tilfældet, hvis ændringerne enten er så omfattende, at der reelt helt eller delvist er tale om en ny plan, eller såfremt ændringen medfører, at andre end i det oprindelige planforslag berøres af planen.

Lolland Kommune har vurderet, at vedtagelsen ikke er behæftet med en retlig mangel på trods af de foretagne rettelser. Denne vurdering beror på, at de ændringer der er foretaget, ikke ændrer væsentligt på områdets samlede udtryk, i forhold til det der har været i høring. Ændringerne medfører således ikke, at planen kan karakteriseres som en ny plan, hverken helt eller delvist.

Ændringerne medfører heller ikke, at en videre kreds berøres væsentligt af planen, ligesom ændringerne heller ikke kan anses som væsentlige for dem, der var berørt af det oprindelige planforslag.

De enkelte ændringer vil blive gennemgået i det følgende.

2.3.1. Sproglige rettelser

De fleste rettelser er alene sproglige ændringer som bevirker, at miljørapporten sprogligt er mere præcis og i overensstemmelse med VVM'en. Rettelserne har således ikke til formål at ændre det planlagte projekt, men alene at øge tilgængeligheden af projektmateriale.

2.3.2. Kortmateriale

Kortmateriale har i visse tilfælde været unøjagtigt, for så vidt angår den grafiske fremstilling af møllernes placering og deres støjudbredelse.

Kortmateriale har således vist, at det har vist større støjgener for de omkringliggende boliger, end de bagvedliggende beregninger giver belæg for.

Dette har resulteret i, at flere klager har været af den opfattelse, at projektet ikke overholder gældende støjgrænser. Dette er imidlertid ikke korrekt, idet der som anført er tale om en fejl i kort 2 i Miljørapporten, der blev sendt ud sammen med forslag til lo-

kalplan. Kort 2.2 og 2.3 i Miljørapporten er derimod korrekte og viser samtidig, at afstandskravet og grænseværdierne for støj kan overholdes.

På denne baggrund har Lolland Kommune vurderet, at det unøjagtige kortmateriale ikke har nødvendiggjort en ny høringsproces.

2.3.3. Lysafmærkning

Af sikkerhedsmæssige årsager skal vindmøller lysafmærkes. Samtidig med lokalplanforslaget udsendtes VVM og miljørapport indeholdende de korrekte oplysninger, for så vidt angår lysstyrken – 200.000 candela høj-intensivt hvidt lys. Det er en beklagelig fejl, at det af selve lokalplanforslaget fremgår, at der alene er tale om lavintensivt rødt lys med en lysstyrke på 30 candela.

Det er imidlertid et lovkrav, at vindmøller over 150 meter skal være forsynet med det mere kraftige lys, og disse bestemmelser ville have været gældende uagtet lokalplanens bestemmelser. Ligeledes kunne lokalplanen lovligt have været vedtaget uden oplysninger angående lysstyrke. Den reelle forskel på 30 candela og 200.000 candela er ikke nær så stor, som tallene umiddelbart kunne indikere, og i øvrigt vil lys placeret i mere end 150 meters højde uagtet lysstyrken kun i begrænset omfang være synligt fra landjorden. Dertil kommer, at lysstyrken varierer med områdets øvrige belysning, således at lysintensiteten eksempelvis nedsættes væsentligt om natten.

Angivelse af lysstyrke er en oplysning, der ikke er påkrævet i medfør af planloven, men som naturligvis skal være korrekt, når den alligevel er medtaget. Det er en beklagelig fejl fra kommunens side, at lysstyrken er angivet forkert, men det gøres gældende, at en ændring af lokalplanen, der indebærer at fejlen rettes, ikke er en så omfattende ændring, at det udløser krav om ny høringsprocedure.

På borgermødet afholdt den 26. august 2009 blev der stillet spørgsmål fra en fremmødt borger angående de divergerende oplysninger i henholdsvis lokalplanforslaget og VVM undersøgelsen. Dette spørgsmål blev besvaret af planlægger, cand.tech.soc. Jørgen Nielsen, Lolland Kommune, der redegjorde for de korrekte tal. Der foreligger hverken referat eller lydoptagelse fra borgermødet, hvorfor dette ikke yderligere kan dokumenteres.

Da fejlen således er blevet korrigeret mundtligt i høringsfasen, og da den korrekte oplysning fremgik af den medsendte miljørapport og VVM, og da fejlen har væsentlig mindre betydning end tallene umiddelbart indikerer, har Lolland Kommune ikke fundet det nødvendigt at foretage en fornyet af lokalplanen.

2.4. KYSTNÆRHEDSZONEN

Det fremgår af klagen fra Riddertofte beboerforening på side 38 ff, og klagen fra Gotesgabe Gods side 1, at Miljøcenter Roskilde ikke har "*godtgjort behovet for den kystnære placering*". I lokalplanen på side 7 er der imidlertid redegjort for behovet for den kystnære placering.

Af Kommuneplantillæggets afsnit 3.2.2 er der endvidere redegjort for behovet for den kystnære placering. Da det af planlovens § 5 a, stk. 2 fremgår, at det er Naturstyrelsen Roskilde (på vegne af Miljøministeren), der er myndighed for kystnærhedszonen. Lolland Kommune har ikke fundet grundlag for at betvivle Naturstyrelsens vurdering af dette aspekt.

Derudover fremgår det af Dong Energys beskrivelse af området ved Kappel, at vindforholdene er så gode, at de er sammenlignelige med vindforholdene på havet, hvorfor

området er velegnet til forsøgsvindmøller, som senere skal opstilles på havet. Endvidere medfører nærheden til kysten, at halvt så mange naboer alt andet lige vil blive negativt påvirket af støj og visuelle gener fra vindmøllerne som ved en placering inde i landet, idet halvdelen af oplandet udgøres af vand.

Dette fremgår ligeledes af redegørelsen til kommuneplantillægget, hvor det på side 15 beskrives, at "[...] placering i kystnærhedszonen er både planlægningsmæssigt og funktionelt velbegrundet.

Planlægningsmæssigt fordi det ikke i den hidtidige planlægning i Danmark har været muligt at finde og gennemføre planlægning for lokaliseringmuligheder for vindmøller af den her omhandlede størrelse, der ikke er kystnært beliggende, og fordi der ikke er nogen grund til at tro, at det vil kunne lade sig gøre i fremtiden.

Funktionelt fordi vindforholdene tæt på kysten under alle omstændigheder er væsentligt bedre for vindmøller, og fordi støjen overordnet set vil kunne påvirke færre boliger når "halvdelen" af oplandet er hav."

Bestemmelsen i planlovens § 5b, stk. 1, nr. 1, om at der kun må planlægges for anlæg i landzone, såfremt der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for den kystnære lokalisering, er således overholdt.

2.5. FORSIGTIGHEDSPRINCIPPET

Forsigtighedsprincippet bestemmer hvordan myndigheder skal forholde sig til videnskabelig usikkerhed om mulige betydelige risici for miljøet. Det er ikke Lolland Kommunes vurdering, at der foreligger en sådan videnskabelig usikkerhed omkring de foretagne støjberregninger, hvorfor princippet ikke finder anvendelse i den konkrete sag.

Lolland Kommune administrerer efter gældende lovgivning og er desuden af den opfattelse, at forsigtighedsprincippet er anvendt ved fastsættelse af de grænseværdier og afstandskrav, der er fastsat i lovgivningen. Forsigtighedsprincippet medfører således ikke, at der to gange i den samme beregning skal indlægges en sikkerhedsmargin, og Lolland Kommune kan ikke finde hjemmel i den eksisterende lovgivning til at skærpe kravene til de fastsatte grænseværdier.

2.6. STØJ

Som anført under punkt 2.3.2. har et unøjagtigt kortmateriale bevirket, at støjgener fra vindmøllerne har fremstået mere voldsomme, end støjberregningerne har vist. Der vil således opleves mindre støjgener, end det fremgår udelukkende på baggrund af kortmaterialet. Dette præciseres i det følgende.

2.6.1. Støjberregning fra den 1. juni 2010 (kort 2.2 og 2.3)

Lolland Kommune fandt det mest korrekt at medtage kort, der viste støjdbredelsen både ved 6 og 8 m/s (Kort 2.2 og 2.3 i miljørapporten). Derfor bad Lolland Kommune DONG Energy, om at udarbejde de pågældende kort.

Desuden bad Lolland Kommune om, at ændre baggrunden på kortene, fra det topografiske kort til et mere forsimplet, da det topografiske kort virkede meget utydeligt på grund af de mange i denne sammenhæng unødvendige topografiske informationer. For at ændre kortene blev DONG Energy nødt til, at lave en ny beregning - støjberregningen af 1. juni 2010. Lolland Kommune kontrollerede, at støjberregningen i de enkelte punkter er den samme som i støjberregningen fra den 5. november 2009, hvilket den er, hvorfor kortene viser det korrekte resultat, på trods af at mølle 3 er 10 meter lavere end i den oprindelige beregning.

I sin vurdering af om møllerne kan overholde støjgrænserne, har Lolland Kommune ikke anvendt kortene, men har derimod vurderet, om støjgrænserne ved de enkelte beregningspunkter/beboelser kan overholdes, jf. støjberegningen af den 5. november 2009, som er den komplette støjberegning.

2.6.2. Riddertofte og Gottesgabe Strandvej

Det fremgår af klagerne, at tabel 2.3 er misvisende, idet klager er af den opfattelse, at det fremgår af kortet i støjberegningen fra den 5. november 2009, at støjgrænsen ikke kan overholdes. Lolland Kommune har som tidligere nævnt ikke foretaget sin vurdering ud fra kortene, men ud fra de faktisk beregnede værdier ved de enkelte punkter. Det er således kortet, der er fejlbehæftet, og ikke tabel 2.3, og klager vil dermed ikke opleve de støjgener, der klages over.

I bilag 16 til klagen fra Riddertofte beboerforening rejses der tvivl om, hvorvidt det er de korrekt anvendte beregningspunkter, der er anvendt i miljørapporten.

Lolland Kommune har ikke fundet grundlag for at tvivle på den overordnede miljømyn- dighed, Miljøcenter Roskildes vurdering af, at beregningerne er foretaget i det mest støjfølsomme punkt.

Det skal dog bemærkes, at det ikke altid vil være fuldstændig klart, hvilket punkt på en ejendom, der er det mest støjfølsomme. I forbindelse med VE-lovens Værdi-tabsordning er der udarbejdet nye støjberegninger med udgangspunkt i det efter ejerens mening mest støjfølsomme punkt. Det skal bemærkes, at støjgrænserne også efter disse nye målinger fortsat kan overholdes ved alle ejendomme, der ikke forventes nedlagt (se bi- lag N, side 47-52).

Desuden bemærkes, at støjberegningen kun kan anvendes til teoretisk at sandsynliggø- re, at støjgrænserne kan overholdes. Ved den endelige opstilling af møllerne vil Lolland Kommune som tilsynsmyndighed sikre, at de i lovgivningen og lokalplanen fastsatte grænseværdier rent faktisk overholdes.

2.7. STØJFØLSOM AREALANVENDELSE

2.7.1. Vesternæs

Lolland Kommune har vurderet, at Vesternæs området er at betragte som spredt be- byggelse i det åbne land. Vesternæs området består af små klynger af huse adskilt af gårde og landbrugsarealer. Husene er opført i forskellige perioder, og området giver ik- ke indtryk af at være en samlet bebyggelse, der kan sidestilles med et boligområde, endsige et lokalplan-lagt boligområde.

2.7.2. Digestien

Lolland Kommune har forholdt sig til Digestien i miljørapporten og vurderet, at der ikke er tale om et støjfølsomt område. Etableringen af vindmøllerne i området strider ikke imod retningslinjerne for "Regionale friluftsområder" i Regionplan 2005-2017 for Stor- strøms Amt.

Formålet med udpegningen har været at sikre områdernes naturmæssige kvaliteter ved etablering af nye rekreative anlæg eller aktiviteter. Desuden skulle udpegningen sikre, at befolkningens naturbaserede rekreative interesser ikke forringes ved ændring eller placering af nye anlæg.

I VVM'en og miljørapporten er det vurderet, at Digestien kun vil være lukket i kortere perioder med ekstremvejrssituationer, hvilket samlet set ikke vil forringe befolkningens naturbaserede rekreative interesser nævneværdigt.

2.7.3. Peter Hansens Have og planteskole

Byrådet i Lolland Kommune vedtog den 27. november 2008, at Peter Hansens Have og planteskole skulle indarbejdes i næste kommuneplan som "Rekreativt område". At et område er udlagt som "Rekreativt område" medfører dog ikke nødvendigvis, at det er et støjfølsomt område. I Lolland Kommune er der stor forskel på de "Rekreative områder". Eksempelvis er Lalandia og Knuthenborg udlagt som "Rekreative områder", lige som der ligger skydebaner, motorsportsanlæg og øvrige besøgscentre i "Rekreative områder" – ingen af disse områder er støjfølsom arealanvendelse. I hvert enkelt tilfælde er der taget stilling til, hvordan området skal betragtes i støjmæssig henseende.

Peter Hansens Have og planteskole er i Kommuneplan 2010-2022 udlagt som rekreativt område i form af et gartneri med besøgsadgang. I kommuneplanen er det dog tydeligt anført, at "I støjmæssig sammenhæng reguleres området som det åbne land", hvilket vil sige, at området i planmæssig sammenhæng ikke er et støjfølsomt område.

Peter Hansens Have er i princippet fortsat en planteskole, der dog har udviklet sig til en besøgshave.

Ved vedtagelse af lokalplanen og tilhørende miljørapport var Peter Hansens Have og planteskole således ikke at betragte som et areal med støjfølsom arealanvendelse.

2.7.4. Gottesgabe Strandvej

Det er korrekt som anført af klagerne, at ejendommene på Gottesgabe Strandvej er registreret som sommerhuse. Det afgørende for, om der er tale om et støjfølsomt område, er imidlertid, om der er tale om samlet bebyggelse, der kan sidestilles med et bolig- eller sommerhusområde, eller om der er tale om spredt bebyggelse i det åbne land, uanset om der er tale om helårshuse eller sommerhuse.

Enkeltliggende sommerhuse i det åbne land nyder ikke samme beskyttelse som sommerhuse i sommerhusområder. Sommerhusene på Gottesgabe Strandvej er ikke beliggende i et sommerhusområde, og de kan ikke sidestilles med et sommerhusområde, hvorfor der ikke tale om et støjfølsomt område med skærpede støjkrav.

2.8. LAVFREKVENT STØJ

I støjbekendtgørelsen for vindmøller er der ikke krav vedr. lavfrekvent støj. Afsnittet om lavfrekvent støj er medtaget, da der fra enkelte borgeres side har været udtrykt nervøsitet omkring en eventuel påvirkning af lavfrekvent støj.

Lolland Kommune har i sin miljørapport lagt sig op af vurderingen fra Miljøcenter Roskilde som den overordnede myndighed på miljøområdet, og har ikke fundet grund til at tvivle på denne vurdering.

Lolland Kommune har samtidig lagt vægt på at DONG Energy, selv om der ikke stilles krav om det i lovgivningen, har tilkendegivet, at man vil afhjælpe eventuelle problemer med lavfrekvent støj. Dette kan f.eks. gøres gennem bygningsforbedringer, i samarbejde med de berørte parter.

2.9. SUNDHED OG SIKKERHED

I VVM'en og miljørapporten er påvirkningen af menneskers sundhed beskrevet og vurderet. Lolland Kommune har vurderet, at de fastsatte afstands- og støjkrav i lovgivningen er tilstrækkelige til at sikre befolkningens sundhedstilstand.

I miljørapporten er spørgsmålet om sikkerhed behandlet på baggrund af den udarbejdede risikovurdering. Risikovurderingen viser, at der ikke er større risiko ved den nye vindmøllepark end ved den eksisterende. Lolland Kommune har på baggrund af risikovurderingen vurderet, at der ikke er en væsentlig risiko ved de nye vindmøller.

2.10. ALTERNATIVER

I miljørapporten er alternativer til projektet vurderet med udgangspunkt i 0-alternativet, Kappel II og Nøjsomhedsodde. Der er således ikke tale om en retlig mangling.

2.11. OPSTILLINGSMØNSTRE, HØJDER, INDBYRDES AFSTANDE

By- og Landskabsstyrelsen har jf. Vindmøllecirkulærets § 6 mulighed for at fravige krav til opstillingsmønstre, højder og indbyrdes afstande for forsøgsmøller i særlige tilfælde.

Lolland Kommune har vurderet, at vindmøllecirkulærets krav er overholdt, da Miljøcenter Roskilde i sin VVM med tilhørende kommuneplantillæg, jf. § 6 i vindmøllecirkulæret, har givet mulighed for at fravige krav til opstillingsmønstre, højder og indbyrdes afstande.

Lolland Kommune har ikke fundet anledning til at betvivle Miljøcenter Roskildes vurdering af, at der er tale om et særligt tilfælde.

2.12. PLACERING AF VINDMØLLER PÅ GOTTESGABE GODS

Det anføres i klagen fra Gottesgabe Gods, at lokalplanen medfører en uhensigtsmæssig placering af møllerne på Gottesgabe gods' jord. Gottesgabe Gods ønsker, at møllerne og tilhørende befæstede arbejdsarealer placeres i et hjørne af markerne. Desuden ønsker Gottesgabe Gods, at tilkørselsvejen til mølle 7 placeres på den modsatte led i marken.

Lolland Kommune har desværre ikke haft mulighed for at tilgodese disse ønsker. Det er ikke muligt at ændre møllernes placering, da vindmøller skal opstilles i et mønster, både i forhold til landsskabet og i forhold til hinanden, af hensyn til såvel sikkerhed som støj-udsendelse. Dertil kommer, at det planlagte vejforløb er nødvendigt af hensyn til at opnå en hensigtsmæssig forbindelse med resten af vejnettet.

Der er tale om vurderinger baseret på skøn, som således allerede af den grund ikke udgør retlige mangler.

2.13. HABITATOMRÅDE OG BESKYTTEDE ARTER

I VVM og miljørapporten er påvirkningen af habitatområder, natur, fugle og dyre- og planteliv vurderet. Vurderingen viser, at lokalplanen ikke vil medføre væsentlig skade på naturen og dyrelivet, herunder habitatområder og beskyttede arter.

Baggrunden for vurderingen er undersøgelse af *"Effekter på fugle og natur ved etablering og drift af demonstrationsmøller ved Kappel"* fra 2006 udarbejdet af Hedeselskabet og *"Vurdering af effekter på fugle og marsvin ved etablering og drift af demonstrationsvindmøller ved Kappel, Vestlolland"* fra 2009 udarbejdet af Orbicon.

Lolland Kommune har ikke fundet grund til at tvivle på de to undersøgelser, eller på den overordnede myndighed på miljøområdet, Miljøcenter Roskildes vurdering.

2.14. ANVENDELSE AF VIDEN I MILJØRAPPORTEN

Riddertofte Beboerforening har i sin klage argumenteret for, at der ikke i fornødent omfang er inddraget relevante erfaringer i miljørapporten, herunder erfaringer fra Statens testplads for forsøgsvindmøller i Høvsøre.

Statens testplads for forsøgsvindmøller i Høvsøre kan imidlertid ikke umiddelbart sammenlignes med Kappelmøllerne, da der på testpladsen afprøves møller, der endnu ikke er typegodkendt. Møllerne i Kappel vil derimod være typegodkendte møller. Da der således ikke er tale om sammenlignelige møller, er det ikke fundet relevant at inddrage erfaringer fra Statens testplads for forsøgsvindmøller i Høvsøre ved udarbejdelsen af miljørapporten.

Generelt er der inddraget den nyeste relevante viden i miljørapporten, hvilket konkret fremgår af rapportens reference- og litteraturliste på side 57.

Riddertofte Beboerforening har endvidere argumenteret for, at der i miljørapporten ikke er foretaget en undersøgelse af de kumulerede effekter af vindmølleprojektet sammen med blandt andet planerne for Femern Bælt og Rødsand I og II.

Årsagen til, at der ikke er beskrevet kumulerede effekter i sammenhæng med Rødsand I og II er ikke, at der ikke har fundet en vurdering sted. En sådan vurdering er foretaget, og den har vist, at der slet ikke er kumulative effekter, idet vindmølleparkerne er beliggende i så stor afstand fra hinanden, at eventuelle miljøeffekter ikke vil række over så stor en afstand.

Med hensyn til Femern-forbindelsen, så var dette projekt på tidspunktet for lokalplanens udarbejdelse ikke på et så fremskredent planlægningsstadium, at det var muligt at vurdere projektets effekter på miljøet. Det var således endnu ikke besluttet, om der overhovedet skulle etableres en forbindelse, og om der i givet fald ville blive tale om bro eller en tunnel.

Derfor var det heller ikke muligt at vurdere de eventuelle kumulative effekter af lokalplanen og Femern-forbindelsen, i forbindelse med vedtagelse af lokalplanen. Eventuelle kumulative effekter vil skulle vurderes i forbindelse med etablering af Femern-forbindelsen.

3 RELEVANT MATERIALE

Følgende relevant materiale fremsendes, ud fra oplysningen om at Natur- og Miljøklagenævnet allerede er i besiddelse af den endeligt godkendte lokalplan med tilhørende miljørapport:

- A. Sagsfremstilling (5530876)
- B. Forslag til LP 360-21 Forsøgsvindmøller ved Kappel (5546366) (Inden indarbejdede rettelser)
- C. Miljørapport for LP 360-21 forsøgsmøller ved Kappel.pdf (5546044) (Inden indarbejdede rettelser)
- D. Miljørapport Kap 3 for LP 360-21 forsøgsmøller ved Kappel.pdf (5546043)
- E. Sammenfattende redegørelse for Forslag til LP 360-21 Forsøgs-vindmøller ved Kappel (5719777)
- F. Baggrundsrapporter og Bilag til Miljørapport.pdf (5842253)
- G. Indsigelser til Forslag til LP 360-21 og tilhørende miljørapport.pdf (5841918)
- H. Afgørelse fra Miljøcenter Roskilde stift-kommune.pdf (5841920)
- I. Lokalplan 360-21 Forsøgsvindmøller ved Kappel.pdf (5842187)

- J. Miljørapport - Kapitel 3 - til LP 360-21.pdf (5842221)
- K. Miljørapport til LP 360-21.pdf (5842237)
- L. Udstedelsesskrivelse - kommuneplantillæg (5841999)
- M. Østre Landsrets dom af 3. november 2008
- N. Støjberegning juni 2010 til værditabsordningen plus supplerende oplysninger 47-52.pdf (6028535)
- O. Statsforvaltningen Sjællands afgørelse af 17. december 2009"

Med venlig hilsen

Magnus Klamer Jørgensen
Planlægger